

Utbildningen vid våra svenska yrkesskolor

Av Fil. dr. V. Fevrell

Bland de miljöfaktorer, som utöva den största inverkan på människornas hela utveckling och framtid, tilldrar sig i våra dagar ungdomsfost-
ran ett allt större och allmännare intresse. Denna avser fostran av både kunskaps-, känslö- och viljeliv, samt icke blott teoretisk, utan även praktisk utbildning. Vår äldsta, ända från medeltiden stammande skola var en uteslutande lärd skola, avsedd närmast för det andliga ståndets rekrytering. Dock krävdes redan då i det den tiden framväxande borgarståndet även en praktisk utbildning, och denna förmedlades väsentligen genom invänjningssystemet. Ungdomen gick helt enkelt in i arbetslivet i de olika hantverken och efterbildade där de äldre samt förvärvade därigenom dessas arbetsvanor och goda teknik. Denna utbildning i det medeltida skräväsendet gav ofta mycket goda resultat. I och med gradpasserandet genom lärlings-, sälls- och mästarstadierna förvärvades en för den tiden förnämlig yrkesskicklighet, varom många alster av det medeltida hantverket än i dag vittna.

Men arbetet där fortgick på ett ända in i minsta detalj bundet och likformigt sätt, som uteslöt fri konkurrens och över hela linjen ledde till ett monopolsystem, som visserligen för den tidens förhållanden var både nödvändigt och gagneligt. Denna skräväsendets yrkesutbildning kom att bli bestående i sekler, och det var först i början av 1800-talet, som med liberalismens revolutionerande åskådning den gamla arbetsorganisationen så småningom kom att ersättas med något nytt. Liberalismen predikade allas frihet och borttagandet av tvång och likformighet. Den fria konkurrensen skulle mobilisera de olika individernas bästa krafter, utrensa allt mindervärdigt och sätta en ny fart på hela utvecklingen, vilket allt skulle resultera i en förut okänd blomsträng av näringslivet och medföra allmänt välstånd och människolycka. Många av dessa förhoppningar besannades även, och 1800-

talets kulturutveckling vittnar i mångt och mycket därom. Men också dåliga verkningar blevo synliga. Liberalismen ägde bland annat en överdriven tro på den fritt sig utvecklande individen. Denne skulle visa sig vara, menade man, även en god människa, som ivrade för allmänt väl och samhällets bästa. Men sådan tedde sig i praktiken ingalunda alltid den kraftigt utvecklade och starka individen. Han kunde tvärtom stundom vara i hög grad hänsynslös i tillgodoseendet av de egna intressena, medan andra individer åter utan att erhålla hjälp fingo komma till korta i konkurrensen. Liberalismen förstod ej alltid att rätt avväga förhållandet mellan individens frihet och den kontroll av näringslivet, som samhället måste äga rätt att kunna utöva.

Här är emellertid icke platsen att återge den livfulla idédebatt, som härom förts. Det må blott ytterligare påpekas, hur liberalismen för att vinna arbetslivets fulla frihet även kom att slopa skräväsendets yrkesundervisning, och detta närmast utan att sätta något annat i stället. Men detta ledde till ett visst förfall av hantverk och näringsliv under den närmast följande tiden. Ungdomen kunde ej längre, såsom förut varit fallet, tillägna sig de äldres hela teknik och handskicklighet. I olika länder förspordes en sådan inverkan, och kulturarbetet blev lidande därav.

Men så småningom började man på skilda håll inse den föreliggande bristen och söka att i en ny, efter den moderna tidens krav lämpad form organisera en ny yrkesundervisning. Även i Sverige blev frågan snart aktuell, men det var först genom riksdagsbeslutet av 1918, som den svenska staten på allvar grep sig an med organiserandet av denna yrkesundervisning över hela landet genom att inrätta de praktiska fortsättnings-, lärlings- och yrkesskolorna. Med en viss entusiasm startade man dessa skolor. Det gällde att höja det praktiska arbetets anseende och samhällsvärde. Allt ärligt arbete ägde ju betydelse för samhället, såväl det teoretiska som det

KUSTBON

Organ för Estlandssvenskarna i Sverige.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner bland
estlandssvenskar i Sverige.

Ansvarig utgivare: *Riksantikvarien Sigurd Curman.*

Redaktör: *Manfred Nyman.*

Red.-sekr.: *Rita Rosen.*

Red.-kommitté: *Viktor Aman, Lars Broman, Ger-
lard Hafström, Anton Vesterberg.*

Red och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm,
tel. 11 35 00, 11 57 21, 11 57 22.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1946 med sex nummer.

Prenumerationspris 1946 3 kr.

Annonpris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,

1/8 35:—.

Förlovnings- och vigselannonser 5 kr.

Dödsannonser 15 kr.

Linkoln Bloms-Boktryckeri, Stockholm 1946

praktiska. Med avseende på båda borde samhället organisera för ungdomen en fullgod lägre och högre utbildning. Det vore för övrigt lyckligt, om även andens arbetare finge något mer, än tidigare varit fallet, av praktisk utbildning och sysselsättning, liksom också kroppsarbetarna borde erhålla en viss teoretisk utbildning för att teorin måtte kunna befrukta och utveckla det praktiska arbetet. Det kall och livsverk vore bäst och lyckligast för en människa, för vilket hon ägde det rätta anlaget och intresset.

Med avseende på de nya, praktiska läroanstalterna visade det sig emellertid ganska snart, att svårigheterna att rätt grunda och organisera dem voro större, än man förutsett, och att det bland annat i början var svårt att erhålla de för den nya fostraruppgiften erforderliga lärarkrafterna. Arbetet har emellertid fortgått, förbättringar av organisationen ha vidtagits, och allt bättre ha de nya läroanstalterna kunnat tjäna sin stora fosterländska uppgift. I det följande må nu efter Statens Arbetsmarknadskommis- sions »Översikt över läroanstalter för yrkesundervisning» göras reda för de nya lärlings-, yrkes- och verkstadsskolorna:

»Man kan förvärva yrkesskicklighet på olika vägar. Många börja direkt efter skolans slut hos någon mästare eller på ett företag och läras där upp så småningom. Andra åter lära sig sitt yrke vid en skola, som ger både praktisk och teoretisk utbildning. Det förekommer också, att båda dessa vägar användas samtidigt; en pojke går exempelvis som lärling på en verkstad om dagarna och studerar vid en yrkesskola om kvällarna. Stora företag ha ibland egna skolor för yrkesutbildning, men mycket ofta anlitas statliga och kommunala lärlings-, yrkes- och verkstadsskolor. Av staten understödda lärlings-, yrkes- och verkstadsskolor förekomma i följande former.

Lärlingsskolor äro avsedda för dem, som arbeta i ett visst yrke (hantverk, industri, handel eller husligt arbete). I arbetet få de praktisk utbildning inom yrket ifråga, men de behöva dessutom tillägna sig vissa teoretiska kunskaper och vissa praktiska färdigheter, som sysselsättningen på arbetsplatsen inte ger. Det finns olika former av lärlingsskolor:

a) 2-åriga lärlingsskolor med aftenundervisning;

b) lärlingskurser i ett eller flera ämnen mestadels lagda så, att den ena kursen är en fortsättning på den andra;

c) kurser för äldre, d. v. s. sådana, som arbetat ett par år inom sitt yrke och äro 18 år eller däröver.

Lärlingskurserna och kurserna för äldre ha oftast aftenundervisning.

Undervisningen i lärlingsskola är avgiftsfri, men för vissa kurser upptas ibland en avgift, som i allmänhet håller sig emellan 5 och 10 kr. Mindre bemedlade och medellösa kunna erhålla nedsättning resp. befrielse från avgift.

Yrkesskolor äro avsedda för dem, som genomgått lärlingsskola eller arbetat minst ett par år inom sitt yrke, men som vilja utbilda sig ytterligare. Yrkesskolorna ha kurser av olika slag:

a) yrkeskurser (i regel 2- eller 1-åriga), som ge en mer mångsidig utbildning, och som kunna anordnas med dag- eller aftenundervisning;

b) ämneskurser, varmed avses fristående lärokurser i olika fackämnen;

c) mästarkurser, varmed avses kurser för självständiga yrkesutövare eller för dugliga yrkesarbetare, som ämna börja självständig verksamhet.

För inträde i yrkesskola fordras antingen att ha genomgått lärlingsskola eller att ha arbetat minst 2 år inom det yrke, i vilket undervisning önskas, och att ha fyllt 17 år. I yrkesskolorna upptas i regel avgifter, som i allmänhet variera mellan 5 och 20 kr., men som undantagsvis kunna stiga till 50 kr. eller mera. Mindre bemedlade och medellösa kunna erhålla nedsättning resp. befrielse från avgift.

Verkstadsskolor äro avsedda för ungdom, som efter genomgången folkskola vill skaffa sig en viss praktisk yrkesfärdighet för att därigenom lättare vinna anställning och vidare utbildning i yrket.

Dessa skolor meddela både praktisk och teoretisk dagundervisning. Olika former av verkstadsskolor förekomma:

a) Vanliga verkstadsskolor, där eleverna få sin praktiska utbildning i en verkstad, som hör till skolan. I allmänhet är kurstiden 1—2 år, inom vissa yrken dock 3—4 år. På vissa håll förekommer växelundervisning, d. v. s. eleverna arbeta omväxlande i skolverkstaden och i en kontrollerad enskild verkstad, varvid lärlingslön utgår.

b) Inbyggda verkstadsskolor. Härmed menas, att eleverna få sin praktiska utbildning i något

industriföretag (i en särskild avdelning), medan den teoretiska undervisningen meddelas i en lärlingsskola på orten. (Ibland ordnar företaget även den teoretiska undervisningen.)

c) Decentraliserade verkstadsskolor, där eleverna få teoretisk undervisning i lärlingsskola och praktisk utbildning i något hantverksföretag på orten med hantverksmästaren som lärare, varvid vanlig lärlingslön utgår.

d) Centrala verkstadsskolor, som ha samma undervisningsmål som andra verkstadsskolor, avse att öka landsbygdsungdomens möjligheter till såväl praktisk som teoretisk yrkesutbildning för industri och hantverk. Vanligtvis är utbildningen 2-årig. Oftast äro dessa skolor internatskolor.

Undervisningen i de vanliga verkstadsskolorna är ofta avgiftsfri, men ibland upptas en avgift, som varierar mellan 5 och 50 kr. per termin. I övriga slag av verkstadsskolor är undervisningen som regel avgiftsfri. I de centrala verkstadsskolor, som äro internatskolor, betalar eleven bostad och kost.

Kurserna vid lärlings-, yrkes- och verkstadsskolor ändras ganska ofta, och den, som har som avsikt att utbilda sig vid någon av dessa skolor, gör därför klokt i att höra efter hos närmaste ungdomsförmedling, vilka kurser, som skola pågå just det läsår, då han eller hon tänker söka inträde.

Folkhögskolor.

»Folkhögskolans syfte är att ge vuxen ungdom en allmän medborgerlig bildning, varvid särskild hänsyn skall tagas till att eleverna lära känna sin bygd och sitt land, dess historiska utveckling och nuvarande samhällsförhållanden. Samtidigt som folkhögskolan ger ett visst mått av kunskaper, söker den utveckla elevernas förmåga till självständigt tänkande. Dessutom bör undervisningen bibringa eleverna praktiska kunskaper och färdigheter, som kunna göra dem bättre skickade för en nyttig verksamhet inom det praktiska livets många områden.

Det är ej avsett, att folkhögskolan skall ge egentlig yrkesutbildning eller förbereda för inträde vid yrkesutbildningsanstalter, men det har visat sig, att dess kurser också äro till god hjälp för den, som planerar en viss utbildning, men saknar den högre skolunderbyggnad, som ofta fordras. Många yrkesutbildningsanstalter, som endast ta emot sökande, som genomgått högre skolor, stå öppna även för sökande med en eller två genomgångna folkhögskolekurser.»

Vad beträffar stipendier och lån m. m. för studerande vid lärlings-, yrkes- och verkstadsskolorna, må hänvisas till Statens Arbetsmarknadskommissions publikationer, eller också kunna nödiga upplysningar erhållas från närmaste ungdomsförmedling.

Verksamheten för yrkesutbildning av arbetskraft handhaves fr. o. m. budgetåret 1944/1945 av Kungl. Överstyrelsen för Yrkesutbildning, som har sin ämbetslokal Sturegatan 24, Sthlm.

Gammalsvenskbyfest på Gotland

Hemkyrkan Röiks på Dagö.

Gammalsvenskbyborna samlades för 17:de gången den 1 augusti till sin traditionella högtidsdag vid Roma prästgård på Gotland. Sedan man nästan mangrant infunnit sig från hela Gotland och en stor del från fastlandet i alla åldrar, inleddes festdagen med högmässa och nattvardsgång i kyrkan. Vid intåget i kyrkan, vilket skedde i samlad grupp med sång, klämtade svenskbybornas gamla kyrkklockor, som äro uppställda i en egen stapel på Roma kyrkogård. Skriftemålet förrättades av kontraktsprosten A. Ruhr och högtidspredikan hölls av svenskbybornas egen pastor Sigfrid Hoas. Efter den vackra och stämmningsfulla högmässan, samlades man i prästgårdens park till ett rikligt kaffebord. Man samspråkade om gamla upplevelser, men det intressantaste samtalsämnet var nyheterna från Gammalsvenskby, varifrån en del personer tagit sig över hit under förra hösten och våren 1946. En del av de nu hit anlända svenskbyborna voro bland dem som 1929 flyttade till Sverige och senare återvände till Ryssland, men som efter obeskrivliga strapatser nu äro här igen. Där var till exempel en man som konfirmerades 1929 i Roma kyrka på Gotland och efter att ha irrat kring i det stora Ryssland återvänt till Gotland.

Efter kaffet samlades man till friluftsmöte i prästgårdens lummiga park. Programmet omfattade sång och tal av pastor S. Hoas samt tal av dessa svenskbybor, vilka nyligen anlänt till Sverige.

Festdagen avslutades med tacksägelsestund i kyrkan.

L. B.

Andaktsstund för estlandssvenskar i radio

Alltsedan vi började våra gudstjänster för estlandssvenskar i Betesdakyrkan och refererade dem i Månadsbladet, ha ständiga förfrågningar inkommit om inte även de, som bo ute i landet och inte ha möjlighet att delta i sammankomsterna i Stockholm, kunde genom radion få delta i en sådan andakt. På grund av dessa brev gjorde vi en förfrågan hos Radiotjänst och möttes av mycken förståelse för saken. Det är ju dock så, att tiden i radio är strängt upptagen och alla intressen vilja göra sig gällande genom den, men likväl ordnades en stund för oss den 3 september kl. 16,30, för vilket vi känna oss tack samma mot dem som tillmötesgått vår önskan.

Att stunden blev till glädje för våra vänner, därom vittna de många brev och telefonpåringningar, som jag fått mottaga. Endast den som själv kommit till ett nytt land kan förstå vad det betyder att få höra gamla kända sånger och få ett ord riktat just till en själv. De många gamla som bo på ålderdomshemmen ha givit rörande bevis på sin uppskattning och sin förhoppning att detta kunde återkomma nu och då till tröst för dem i försörjningen.

Red. för Kustbon har bett mig återgiva stunden så som vi hade den och jag ville gärna söka tillmötesgå denna önskan. Sedan länge tillbaka ha vi ju en sångförening och på sistone även en kör, som ledes av Hans Gärdström från Rälby. Dessa sångare deltaga alltid i våra möten i Betesdakyrkan och ha varit oss till stor uppmuntran med sin sång. Vid våra ungdomssamlingar, som vi börjat hålla, såväl som vid barnfesterna är det en rik tillgång att ha deras hjälp med sång.

Det var en skara på omkring trettio stycken, som kom upp till Radiotjänst den 3 september för att delta i en utsändning. Ingen av dem hade väl förut framträtt i radio, och om det skett, så hinner man inte så snart bliva van vid denna form av uppträdande, utan det kännes litet nervöst. Men vi blevo väl mottagna och installerade, och snart kunde andakten börja. Den gamla psalmen »Si, Jesus är ett tröstrikt namn» sjöngo vi först gemensamt. Sedan följde ett hälsningsord, i vilket pastor Johanson uttalade sin glädje över att på detta sätt få möta vännerna och önskade över oss alla Guds välsignelse. Därefter sjöng kören ett par kända körsånger: »Än vi gå» samt »I den staden uti fjärran», varefter ordet i Ps. 107: 28—31 lästes. »Men de ropade till Herren i sin nöd, och han förde dem ut ur deras trångmål. Han förbytte stormen i lugn, så att böljorna omkring dem tystnade. Och de blevo glada att det vart stilla, och Han förde dem till den hamn dit de ville. De må tacka Herren för Hans nåd och för Hans under med människors barn.»

I denna psalm ger sångaren en översikt över sitt folks historia. Han ser där sammanhangen

på ett djupare sätt än man vanligen brukar göra, han ser Guds hand i allt som skett. Det talas i psalmen om hemlöshet, järnbojor, fångenskap, hunger och storm. Tvenne ting genomgå hela psalmen. Folkets elände och bön samt Guds godhet och hjälp. Såsom denna psalm skildrar det folkets väg, kan man även säga att den återspeglar estlandssvenskarnas historia. Vi känna väl till vad det vill säga att vara en liten, svag minoritet i starka, mäktiga herrars hand. Även vi veta, hur järnbojorna kunna tynga och sarga. Vi äro förtrogna med hur högt vågorna kunna torna upp sig under stormtider.

Våra fäder ha berättat om hur det var förr under de mörka och svåra åren, när vårt folk saknade allt det som gör livet värt att leva. Hårda herrar pålade tunga skatter och långa dagsverken. Ingen personlig frihet fanns, ingen som förde den svages talan. Så gick vägen nedåt, mot mörker, fattigdom, modlöshet och sorg. Vi voro fångna i mörker och järnbojor. Men när nöden var som störst var även hjälpen nära. Gud såg till oss i sin nåd och han sände betrodda män, lärarna Thorén och Österblom, till vår hjälp. De kommo med det glada budskapet om frid. Genom deras inflytande randades en ny dag; kulturellt och andligt började vi att leva. Ljus och befrielse kom till bundna sinnen. I byarna hördes sång och i människornas blick lyste det av frid.

Men så kom förra världskriget. Dess svallvåg slog upp även mot våra kuster. Drabbningen stod nära oss. Våra män kallades ut i kriget och den dagliga bönen hemma i byarna var att de alla skulle få återvända hem igen. Det var en prövningens, men ock en reningens tid. Man ropade till Herren i sin nöd och han frälste dem.

Den sista svåra stormen var dock utan like. Nu kom nöden helt in till oss. Männens gingo i ständig oro för morgondagen, våra kvinnor och barn måste sova i skogarna, våra unga flydde över havet för sitt liv. Nu ligger allt detta bakom. Vi ha nått fram till den hamn, dit vi ville. Ingen annan än Herren kunde göra så stora under. Han har gripit in och förlossat oss ur nöden. Vi ha kommit till vårt eget gamla fosterland. Vi höra vårt eget språk talas. Vi ha mötts av överflödande godhet och kärlek. Arbetsmöjligheter ha skapats för våra unga, och löften om en ny, ljusare framtid ha blivit givna. Vi må tacka Herren för hans nåd. Han älskar oss mitt i vår ringhet, älskar oss för fädernas skull. Deras välsignelse vilar ännu över oss. Och det gäller nu att vi icke göra oss urarva för de rikedomar som deras gudsfuktan skänkt oss. Vi ha andliga värden att vårda, som äro större än gårdarna och fiskeställena därute. Vi ha fört med oss en livsåskådning och en tro, som betyder mer än materiella värden. Låt oss icke försumma att väl förvalta detta arv och föra det vidare till våra barn. På så sätt skola vi kunna bliva till välsignelse för vårt land och till ära för den stora svenska familj, som vi tillhöra.

Och så ville vi så gärna hälsa Er gamla som på ålderdomshemmen eller i Ert eget lilla bo lyssna till oss i dag. Vi känna väl till hur Ni ibland kunna gripas av ängslan och oro, då Ni måste leva skilda från fränder och vänner. Det kan bliva ganska ensamt för Er här mitt i en god omgivning. Där ute hade vi ju seden att i kvällens timma gå in till grannen eller mötas uppe i bönehuset för att tacka och lova Gud. Dessa värden ha vi inte kvar som förr. Men Herren har icke glömt oss. Han vårdar sig ju om sparven, han kläder markens lilja, han bereder säd ur den svarta mulden. Han vårdar sig om alla sina verk. Och Frälsaren säger, att han vill vara med sina lärjungar alla dagar. Låt oss räkna med dessa löften. Guds kärlek är alltid densamma. Förtro dig helt i hans händer. Vore du än den enklaste ibland oss, gammal, trött, förgäten av andra, Gud glömmet dock ingen. Han räknar dig som sin egendom. Du är hans barn och han är din Fader. Du kan än sjunga »Tryggare kan ingen vara, än Guds lilla barnaskara».

Så få vi även räkna med att Herren vill föra oss genom den sista svåra stormen, som en gång kommer över oss alla, då jorden och allt som hör till den skall brista sönder. Han kommer då som fordom till sina ängsliga lärjungar, gående över vågorna och säger: Frukta icke, det är jag!

Många av våra vänner ha redan nått fram till den eviga hamnen. Ofta har jag, under dessa sista år, fått vara med, när både unga och gamla estlandssvenskar gått in i den sista stormen. Jag har fått böja mina knän vid deras dödsläger och hålla deras hand i min. Och ofta har jag tillsammans med dem upplevat, hur levande nära Herren Jesus varit oss.

I en mening bliva vi aldrig något annat än flyktingar här i världen. Vi hasta framåt mot vårt rätta fosterland. Och förr än vi ana stå vi där. Vi få kasta vårt ankare i sällhetens hamn. Då skola vi kunna lova honom bättre, han som sökte oss, som frälste oss, som vårdade sig om oss och förde oss igenom ända fram till livets strand.

Vi minnas hur det var därute på våra stormöten. Då kommo vi från byarna, skogen, stranden, fälten för att samlas till högtid. Vi minnas hur skönt det var att hälsa varandra, känna igen den ene efter den andre. Så blir det när vi hunnit igenom den sista stormen. Då äro alla prövningar bakom oss, ingen synd, frestelse, nöd eller oro skall plåga hjärtat mer. Vi få möta våra kära, våra vänner. O, vilken dag av fröjd det skall bli! Till dess vilja vi bedja den enkla bönen:

»Låt städs din sannings ljus lysa min stig
Och till min Faders hus vägleda mig.
Och när jag hembud får, giv att med fröjd jag
går
In uti paradiset, ditt namn till pris.»

Arthur Johanson.

Utbildning av sjöbefäl

När hösten är inne blir tanken på att utbilda sig inom något visst yrke aktuell igen. Då estlandssvenskarna såsom gammalt sjöfolk känner sig särskilt dragna till sjön och många kanske ha tänkt att välja sitt yrke på det området, ha vi passat på att intervjua navigationsskoleinspektören i kommerskollegium, för att höra vilka möjligheter som finnas för vinnande av inträde vid navigationsskolorna i Sverige.

Det finns inalles fem navigationsskolor i Sverige, nämligen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Härnösand och Kalmar. Med undantag av navigationsskolan i Kalmar, som bara har en nautisk linje, äro dessa skolor byggda på två linjer, en nautisk för utbildande av fartygsbefäl och en maskinteknisk för utbildande av maskinbefäl. Den nautiska linjen omfattar skepparklassen, styrmansklassen och sjökaptensklassen. Den maskintekniska linjen omfattar III:e maskinistklassen, II:a maskinistklassen och övermaskinistklassen. Varje klass omfattar en fullständig kurs och avslutas med en examen, som berättigar till yrkesutövning inom ett visst kompetensområde samt till erhållande av motsvarande diplom. Det är alltså inte nödvändigt att man går alla tre klasserna. Ej heller är det nödvändigt att man t. ex. går skepparklassen för att komma in i styrmansklassen, men däremot kan man inte söka in i kaptensklassen direkt, utan man måste gå styrmansklassen först. Samma förhållande råder på den maskintekniska linjen. Man kan söka in direkt antingen till III:e eller II:a maskinistklassen, men man måste ha gått igenom den senare för att komma in i övermaskinistklassen.

De båda högre klasserna på båda linjerna ha undervisning under hela vintern, motsvarande ett skolår. Däremot omfatta de lägsta klasserna kurser på 3 månader, som vanligen pågå under tiden januari till april. I Malmö förekommer också en dylik kurs på hösten. För utbildning av maskinister ha skolorna i Göteborg och Malmö inrättat aftonkurser, som pågå året runt.

Villkoret för inträde i skolan är att eleverna klarar inträdesprovet, som omfattar svenska språket och matematik. Provet är lika för alla elever, oberoende av från vilken skola de komma eller vilken tidigare skolbildning de ha. Däremot erfordras intyg om praktisk tjänstgöring under ett viss tid, som är olika för varje klass. Således erfordras för inträde i skepparklassen 36 månaders sjöfart och för inträde i styrmansklassen 42 månaders sjöfart, därav minst 12 månaders fart i Nordsjön eller mer vidsträckta turer. Även på den maskintekniska linjen erfordras praktik, innan man söker in på skolan. För den lägsta klassen måste man ha fullgjort 15 månaders praktisk tjänst, varav minst 6 månader på ett fartyg och minst 6 månader på en verkstad i arbete med sjömaskiner, t. ex. på ett skeppsvarv. För II:a maskinistklassen erfordras 30 månaders praktisk tjänst, varav minst 12 månader på fartyg och

minst 12 månader på en verkstad. Till skillnad från den nautiska linjen utökas de praktiska fordringarna för inträde i övermaskinistklassen med 18 månader, d. v. s. före inträde i övermaskinistklassen måste man ha fullgjort 48 månaders praktik, varav minst 20 månader på fartyg och 24 månader på en verkstad eller ett varv. De 18 månaderna, som skilja mellan II:a maskinist- och övermaskinistklassen kan man efter egen önskan fullgöra antingen före inträdet i II:a maskinistklassen eller under ett uppehåll mellan de båda klasserna.

Undervisningen vid navigationsskolorna börjar i augusti och fortsätter till maj eller juni. Därefter avslutas kursen med en examen. Mot denna examen erhålles efter fullgjord ytterligare erforderlig praktik ett behörighetsbevis, t. ex. resp. skeppar-, styrmans- och kaptensbrev eller maskinistbrev av III:e klass o. s. v. Behörighetsbeviset berättigar till yrkesutövning inom motsvarande område. Villkoret för erhållande av detta brev är, att vederbörande måste vara svensk medborgare. Medborgarskapet är dock inget hinder för inträde i skolan.

Avgifterna äro mycket låga. Vid inträdet erlägges en inträdesavgift, som varierar från 10:— till 25:— kronor beroende på klassen. Dessutom utgår terminsavgift mellan 8:— och 15:— kronor i terminen. Kostnaden för exempelvis styrmansklassen blir sammanlagt 45:— kr. och för skepparklassen 18 kronor.

En mycket viktig fråga är emellertid för estlandssvenskarna stipendie- och lånefrågan. Den, som inte har hunnit spara ihop medel under praktisk tjänstgöringstid eller eljest har medel att tillgå, måste ju försöka klara sig med ett lån under lästiden. Nu föreligger emellertid en möjlighet för dem, som ha blivit svenska medborgare, att söka lån från navigationsskolornas lånefonder. Så utlånar t. ex. navigationsskolan i Stockholm årligen 1/6-del av sina lånemedel till medellösa elever. Eleverna kunna erhålla maximum 1.500:— kronor per person för ett läsår, och detta lån kan utgå under 2 år å rad. Det måste sökas 5 dagar före kursens början och löper räntefritt i två år, varefter ränta i storlek överensstämmande med bankens och sparkassans utgår. Amorteringen börjar den 1 augusti det tredje året efter det man börjat skolan och utgör årligen 1/5 av lån på 800:— kr. eller däröver och 1/4 av lån, som är mindre än 800:— kronor.

Navigationsskolans rektor, som lämnat upplysningarna om lånemöjligheterna, lovordade de estlandssvenska elever, som hittills gått på navigationsskolan i Stockholm och uttryckte sin glädje över, att landet i estlandssvenskarna nu erhållit många nya duktiga sjömän. Han hoppades också att flera estlandssvenskar skulle finna vägen till navigationsskolan.

Runöbrev från Gotland

Min och Schönbergs gård samt Smens gård ligga alla nära varandra, medan Passviks gård ligger ungefär 10 minuters väg ifrån oss. Vi ha det gott här och trivas utmärkt bra. Det är skönt att få arbeta på egen gård.

I våras började vi fiska strömming, men det gick inte så bra, som vi hoppades. Sedan kom laxfisket. Vi var emellertid ovana vid laxfisket, ty det går inte alls till som fisket på Runö. Man måste åka långt ut till havs, ända till 3 och 4 timmars körtid från land. Det är en bra bit om man beräknar, att vår laxkutter gör 8 knop. Men det är roligt när laxen sprattlar i nätet och man hugger laxkroken i den och håvar in fisken i båten. Laxarna väga upp till 8 och 10 kg. per styck. Det är svårt då det blåser hårt, men laxkutterna äro bra sjöbåtar och motorerna äro säkra och tillförlitliga. De är mycket bättre än båtarna hemma på Runö. Nu har vi fiskat ål, och det har gått bra. Vi har ett utmärkt bra läge för ålfiske. Det är ungefär 7 minuters väg ner till stranden samt 10 minuter att ro ut på sjön. Först fick vi låna en gammal Tobisnot, som på runska heter sjönålnot. Nu ha vi emellertid skaffat oss en ny not från Gävle.

Då vi inte fiskar, arbetar vi med jordbruket. Jag har 9 tunnland öppen jord, vilket är mera än jag hade på Runö. Där hade jag 6,5 tunnland åkerjord, som var mycket mer svårarbetad. Höbärgningen räckte på Runö tre veckor, medan den här är klar på tre dagar. Man sätter sig bara på slättermaskinen och om några timmar är höet slaget. Sedan räfsar man med hästräfsa. Det går fort och lätt. För närvarande håller vi på med att tröska och plöja upp vallar.

Kanske någon av läsarna tycker att det går bättre att arbeta på skeppsvarv, man förtjänar mera pengar och har ett lättare arbete. Då vill jag bara svara, att om jag så finge 3 eller 4 kr. i timmen, skulle jag inte vilja lämna det vackra Tjelder på Gotland. Här är jag min egen herre. Grannarna är snälla emot oss och hjälper oss att komma i gång ordentligt. Och så är vi ju vana vid jordbruk och fiske. Någon kanske säger, att det är lika ensligt att leva på Gotland som på Runö. Men det är det inte, ty att leva på Gotland är precis som att vara bosatt på fastlandet. Det går bussar och bilar över hela ön, så man kan komma vart man vill. Biograf finns det också, om man vill ha underhållning. Så kan man cykla överallt, ty det finns fina vägar på Gotland. Men mitt största nöje är att få klappa min häst och spanna den för plögen eller vagnen, samt att sedan på kvällen gå ner till stranden och lägga ut krokarna och nät eller dra Tobisnoten. Då känner man riktigt att man lever. När man sedan går hem och ser äppelträden stå fulla med äpplen, sänder man en tacksam tanke till dem som har hjälpt oss att börja vårt liv på nytt.

R. R.

Någon kanske undrar, om jag inte tänker tillbaka på Runö och längtar hem. Men det gör jag nog inte; jag har bosatt mig på Gotland, och »här vill jag leva och här vill jag dö». Men det händer att tankarna någon gång gå tillbaka till den lilla sagoön, där man har nött sina barnaskor. Vi ha lämnat den för att komma hem, och vi har det bra här.

Till sist vill jag ännu sända en varm hälsning till alla estlandssvenskar i Sverige.

I. Melders.

ÖVERSIKT

över antalet personer som erhållit svenskt medborgarskap.

Genom kommitténs för estlandssvenskarna försorg ha till den 31 augusti i år 1.808 ansökningshandlingar, omfattande 4.353 personer, inlämnats till Kungl. Maj:t för erhållande av svenskt medborgarskap. Hittills ha 1.209 ansökningar beviljats och därigenom hava 3.131 estlandssvenskar erhållit svenskt medborgarskap.

599 ansökningshandlingar berörande ytterligare 1.222 estlandssvenskar äro f. n. föremål för myndigheternas prövning.

Estlandssvenskarna, uppdelade efter gamla bopättningsområden, ha inlämnat och erhållit svenskt medborgarskap enligt följande:

	Antal personer för vilka medborgarskapsansökan inlämnats.	Antal personer vilka hittills erhållit svenskt medborgarskap.
1) Ormsö	1.512	1.158
2) Rikull	1.129	889
3) Nuckö	668	456
4) Rågöarna	178	153
5) Runö	188	125
6) Nargö	101	91
7) Reval	256	117
8) Odinsholm	54	45
9) Vippal	87	41
10) Korkis	66	19
11) Hapsal	42	13
12) Övr. Estland ..	71	24
Summa:	4.352	3.131

Utom ovannämnda 3.131 personer ha under tiden ytterligare 29 estlandssvenskar erhållit svenskt medborgarskap genom giftermål med svenska medborgare. Av dessa ha 23 estlandssvenskor ingått äktenskap med rikssvenskar och 6 estlandssvenskor med estlandssvenskar, vilka före ingåendet av äktenskap redan varit upptagna såsom svenska medborgare.

Då c:a 7.200 estlandssvenskar äro upptagna i kommitténs matrikel, återstå således c:a 4.040 estlandssvenskar, som ännu icke erhållit svenskt medborgarskap.

En skördedag på Gotland

Det var en vacker dag i slutet av augusti och överallt kunde man se folk mitt uppe i skördebrådskan. Man bärgade säden, tröskade o. s. v. Framkommen till en av de mindre gårdarna på Gotland, som bebos av estlandssvenskar och som köpts genom Rågöstiftelsen, fann vi husfrun arbetande ensam på havreakern. »Var finns maken?» Svaret blev: »Dom tröskar hos grannen och han hjälper till där, för att vi i vår tur kan få hjälp när tröskverket kommer till oss».

Vi gingo över ägora och allting var mycket omsorgsfullt och noggrant skött. Rågen och höstvetet var inkört på logen. Kornet stod i hässjor och mognade på åkern. Havren höll man på med att skörda.

Min medresenär, som var jordbrukare, lovordade den estlandssvenska bondens arbete och sade, att både säden och åkrarna voro fina.

Innan vi gåvo oss i väg, togo vi en titt över till granngården för att få träffa husbonden. Vi fingo tillfälle att en kort stund prata med honom. Han var mycket glad över besöket. Den första frågan var, hur han trivdes, och svaret blev — »bra». Han fortsatte: »Jag tror, att jag nästan kommit över den svåraste tiden. När jag kom till gården, hade jag bara en spade som arbetsredskap. Nu har jag redan kunnat skaffa mig det nödvändigaste och jag ser fram mot en ljus framtid. Vad som beträffar skörden, så hoppas jag att få dubbelt så mycket som i fjol. Särskilt sockerbetorna ser lovande ut i år. Även grannarna äro bra, och jag kan aldrig tänka mig bättre och hjälpsammare medmänniskor.»

Dånet från tröskningen fortsatte och han sade oss farväl för att fortsätta sitt arbete. Vårt besök var slut, men innan vi gav oss i väg, ville vi även höra grannarnas mening, och vad fick vi höra? — »Ja, han är en mycket arbetsam, skötsam och duktig karl, han kommer nog att klara sig utmärkt.» — Det var en av de estlandssvenskar, som fått egen gård. Men var finns nu flertalet av de estlandssvenskar, som i Estland voro jordbrukare, frågar man sig, och svaret blir: De äro fabriks- och varvsarbetare i någon stor stad. — *Vore det inte på tiden att lämna fabriken och gå tillbaka till jorden, skaffa sig egen gård och bli hemmansägare också på denna sidan Östersjön?*

Fårskötare

Man och hustru, gärna äldre par, får plats, mannen såsom diversearbetare, hustrun såsom fårskötare. Bra bostad. Hög avlöning. Svar till Skärs säteri, Mälaraspö, eller till Kommittén för estlandssvenskarna.

Svenskt inflytande på kulturlivet i Estland

Estlandssvenskarna värna sitt fädernearv

Av folkskollärare Anton Westerberg.

De äldsta kända skolorna i Estland äro domskolan i Reval, stadsskolan i Hapsal och jesuitkollegiet i Dorpat. I dessa skolor undervisades dock endast det tyska riddarskapets söner. Sen Estland 1561 blivit svenskt, ville man sprida boklig bildning även bland den estniska allmogen. För att få präster, som kunde predika på estniska inhämtade biskopen på sina visitationer uppgifter om begåvade ynglingar av estnisk nationalitet, som kunde sändas till domskolan i Reval eller stadsskolan i Hapsal. Kyrkoherde Georg Müller grundade år 1600 i Reval och Dorpat skolor för enbart ester. Domskolans elever hade bl. a. till uppgift att gå ut i bygden, gå in i bondgårdarna och föreläsa ur en av superintendenten i Ingermanland, H. Stahl utgiven handbok »Koduja Käsiraamat» («Hem- och handbok»). Boken utkom 1637. Prästerna ålades att före såväl som efter predikan läsa katekesens textord jämte förklaringar samt föra förteckning över katekumenerna.

På order av Gustav II Adolf öppnades gymnasier för borgar- och allmogesöner 1630 i Dorpat och 1631 i Reval. År 1632 förvandlade konungen gymnasiet i Dorpat till universitet. När ryssarna 1656 härjande inföllo i landet, upplöstes universitetet men återupprättades 1690 av Karl XI.

År 1638 fick Estland sin första svenska biskop Joakim Ihring (Ihering?). Han hade varit prost i Nyköping, och besjälad av ärkebiskop Laurentius Paulinus' bildningssträvanden försökte Ihring omsätta dessa i Estland. På hans initiativ grundades 1650 en svenskspråkig sockenskola på Nuckö, troligen den äldsta »folkskolan» i hela landet. Nuckö hör till Estlands svenskbygd och hade på den tiden rent svenskspråkig befolkning. Där verkade den energiske prosten Hasselblatt, hemma från Hasselövs socken i Västergötland. Han lär till en början ha antagit sin hemssockens namn som tillnamn, vilket senare förtyskades till Hasselblatt.

Under Karl XI:s tid stadgades, att sockenskolor skulle grundas i varje socken, men bristen på lärare försvårade företaget högst väsentligt. Kyrkoherden Bengt Gottlieb Forselius i S:t Mattias församling nära Baltischport fick då i uppdrag att organisera en läroanstalt för utbildandet av lärare — klockare. Forselius härstammade från en finlandssvensk prästsläkt. Hans far var domprost i Reval och föreståndare för domskolan. Forselius behärskande svenska, tyska och estniska språken i tal som skrift och ansågs vara den mest lämpliga för ändamålet. Troligen på anmodan av Johan Skytte, som ville skapa ett kulturcentrum i Dorpat, reste B. G. Forselius till Dorpat, där han

till sitt förfogande erhöll Biskops herrgård strax utanför staden. Hösten 1684 kunde den första kursen börja, men det tyska riddarskapet, som ännu hade den svenska reduktionen i livligt minne gillade inte Forselius' förehavanden. De vädrade ökat svenskt inflytande på det kulturella området, och de försökte på allt sätt lägga hinder i vägen. De spred falska rykten bland bönderna, att vistelsen i skolorna skulle bli så dyr och att den som genomgått skolan skulle skickas till Ryssland. Genom det svensksinnade prästerskapet lät Forselius meddela, att vistelsen vid skolan inte kostade vederbörande så mycket som ett ägg och att alla, som genomgått skolan skulle erhålla anställning som klockare ute i församlingarna. Av svenska staten utverkade Forselius fritt uppehälle för sina elever, som vistades i internat på skolan. Men Forselius hade även många andra svårigheter att ta itu med. Bl. a. saknade skolan läroböcker. Han skrev själv en ABC-bok, som blev den första i sitt slag i landet. Som lärobok användes även Stahls Koduja Käsiraamat och det av en tysk prästman, Joh. Hornung, till syd-estländsk dialekt översatta nya testamentet. Vid inlärandet av alfabetet tillämpade Forselius en metod, som utarbetats av Johannes Gezelius den äldre. Man indelade bokstäverna i vissa grupper, repeterade tills resp. tecken var inlärd, fogade ihop dem till stavelser och slutligen till ord. Sen tog man itu med nästa grupp. Hårtill kan tilläggas, att det förresten var Gezelius' skolordning av 1683 som låg till grund för Forselius skola. Den fick snart heta seminarium och Forselius själv utnämndes till seminariets inspektor.

Kursen var tvåårig. Endast manliga elever, som fyllt femton år vunno inträde. Det kunde bl. a. hända att 15-åringen jämte 30-åringen satt i samma bänk och lärde sig stava. Skrivning övades på skiffertavlor. Kursen omfattade kristendomsundervisning, katekes, biblisk historia, läsning ur nya testamentet, sång (antagligen psalmsång), räkning, skrivning och troligen även tyska språket. Men Forselius' belackare arbetade oförtrutet. Bland svenska myndighetspersoner spred de rykten, att han avvande ungdomen från kroppsligt arbete och i övrigt uppfostrade dem till sturskhet och uppstudsighet. Adeln försökte att göra gällande, att den estniska bonden intellektuellt stod på så låg nivå, att han inte kunde bibringas boklig kunskap. Han var skapad till livegen och träl. Det var alltså lönlöst, att svenska staten slösade medel på Forselius' seminarium. Slutligen blev han tvungen att personligen uppvakta myndigheterna i Stockholm. I öppen fiskebåt företog

han den vådliga resan över Östersjön. Som bevis på elevmaterialets duglighet tog han med sig två ynglingar. Den ene av dem var en rågöpojke från svenskbygden. Resan gick bra. Forselius lyckades, enligt traditionen, få företräde hos själveste konung Karl XI. Han medtog sina pojkar, som fick läsa och sjunga för majestätet. Konungen var storbelåten med ynglingarnas inhämtade kunskaper, och han gav dem var sitt guldmünt. Forselius fick löfte om nytt understöd för sin skola och återvände till Dorpat. Men adeln fortsatte att undergräva hans prestige och 1688 måste han åter igen bege sig till Stockholm. Även denna gång lyckades han återställa förtroendet. Konungen lovade t. o. m. sitt bistånd för inrättandet av nya skolor, men på återvägen omkom Forselius i en storm på Östersjön. Hans seminarium upphörde med sitt arbete, och bildningsarbetet bland den estniska allmogen så gott som avstannade. Forselius hade dock hunnit utbilda 160 klockare, som nu verkade ute i församlingarna. År 1687 kungjorde J. J. Hastfehr en kunglig förordning, att minst en skola borde öppnas i varje socken, läraren förses med jord och bönderna åläggas att skicka sina barn i skola. Riddarskapet ålades att låta läraren äta vid herrgårdsdrängarnas bord, vidare skulle läraren vara en *fri man*, som inte fick tvingas till dagsverken på herrgården. Det sista var kanske den viktigaste förmånen, som tillerkändes läraren i Estland.

En ytterligare kulturfaktor av värde var bibelns översättning till den nordestländska dialekten. Detta gigantiska arbete utfördes av en svenskfödd prästman, Anton Tor Helle. Det stora nordiska kriget kom emellertid emellan och fördröjde utgivandet, som fullföljdes 1739. Denna märkliga översättning lade grunden till esternas skriftspråk och har därmed onekligen betytt mer än någon annan svensk insats i det estniska folkets kulturella liv och i dess kamp för sin existens.

I fortsättningen vill jag i huvudsak behandla skolförhållanden i Estlands svenskbygd. Som jag redan påpekat, grundades den första sockenskolan på Nuckö 1650. År 1691 uppdrogs åt prosten Hasselblatt att inrätta s. k. bondeskolor ytterligare på Nuckö. (Nuckö är numera halvt med c:a 2000 invånare.) År 1786 tillkom ett slags söndagsskolor både på Nuckö och Ormsö, en rent svenskspråkig ö med c:a 2.500 invånare. Dessa söndagsskolor existerade ända tills allmän skolundervisning stadgades i Estland omkring 1860. Lärarbristen i de svenskspråkiga socknarna var skriande. Söndagsskollärarna hade hittills rekryterats bland den läskunniga allmogen. Kyrkoherden M. Mozelli i Revals svenska församling och prosten Girgensohn på Nuckö vände sig då till Ev. Fosterlands-Stiftelsen i Stockholm med anhållan om hjälp. Denna värdjan resulterade i att 1873 tre lärare, L. J. Österblom, P. Bergstén och T. E. Thorén kom till Estland och bosatte sig i svenskbygden. T. E. Thorén stan-

nade på Nuckö och antogs som lärare vid det av prosten Girgensohn på estländska riddarskapets bekostnad 1874 nyinrättade svenska seminariet på godset Paschlep. Seminariekursen var 3-årig med 2 mån. sommarferier och kursen omfattade kristendomskunskap, svenska, ryska och estniska språken, räkning, historia, geografi, välskrifning, musik och sång. Här en avskrift av ett avgångsbetyg:

»Ut i seminarium i Paschlep har eleven N. N. född den . . . och inskrifven vid seminarium den 7 januari 1874 sex terminer åtnjutit undervisning, samt vid behörigen aflagd afgangsexamen erhållit följande vitsord:

För insigter

i kristendomskunskap	—
i svenska språket	—
i ryska språket	—
i estländska språket	—
i räknekonsten	—
i allmän historia och geografi	—

För färdigheter

i välskrifning	—
i musik	—
i sång	—

N. N. har under den tid, han bevistat seminarium ådagalagt mycken god flit och mycket godt uppförande.

Paschlep den 9 December 1876.

T. E. Thorén.»

Från skolans inspektor bifogades följande:

»Zeugnisse.

Inhaber dieses N. N. gebürtig am . . . ist nach beendigtem Seminarcursum einer Prüfung unterworfen worden, und wird ihm auf Grundlage des § 25 Punkt b des Schulgesetzes d. d. 25 April 1875 hiermit attestiert, dass er Sehr gute Kenntnisse bewiesen hat und nunmehr berechtigt ist als Lehrer an evangelisch-lutherischen Landsvolksschulen zu fungieren und die einem solchen vom Gesetze gewährten Rechte und Vortheile zu geniessen.

Paschlep 10 Dec. 1876.

W. Girgensohn.

Vorstand des Seminars.»

Av de två andra Ev. Fosterlandsstiftelsens lärare bosatte sig Petrus Bergstén på Nargö utanför Reval och grundade 1874 en skola där. L. J. Österblom bosatte sig på Ormsö och öppnade 1873 skola i öns prästgård. Allt eftersom seminariet i Paschlep släppte ut nya lärare, öppnades undan för undan flera skolor med svenska som undervisningsspråk. Skollokalerna var i regel trånga och mörka. Därtill var det kanske lång väg till skolan. En del elever stannade därför hela veckan kvar på skolan. I brist på utrymme fick på många håll flickorna besöka skolan ena veckan och pojkarna den andra. Intresset för boklig kunskap var dock väckt, och man kunde hoppas på gynnsam utveckling av skolförhållandena i svenskbygden. Redan innan seminariet på Paschlep öppnades, hade folkskolor

Från Gotland

Av agronom S. Bruzelius.

En tysk seglationsbeskrivning från 1400-talets början rekommenderar öarna Nargö, Rågö, Odinsholm, Dagö, Gotska Sandön samt Gotland som lämpliga angringspunkter vid resa från Reval till Lübeck. I äldre tider torde alltså ha funnits åtskillig förbindelse mellan Estlands svenskbygder och Gotland. I gamla sägner talas om fädernas färder till den stora ön i Östersjön, och folktraditionen bevarar ännu minnet av bemärkta svenska besök. Sålunda lär vår flotta under befäl av riksamiralen Karl Karlsson Gyllenhielm, Karl IX:s son på sidolinjen och Gustav II Adolfs halvbroder, ha ankrat vid Runö, vilket berättades vid ett besök på Tjelders hos nyblivne gotlänningen Isak Melders från Runö.

Trakten kring Tjelders har så småningom blivit en andra samlingspunkt för runöborna i Sverige. Genom Rågöstiftelsens försorg ha nämligen här 4 mindre gårdar blivit inköpta och komma inom kort att bebos och brukas av familjerna Melders, Smens, Schönberg och Passvik.

Sedan ett år tillbaka ha Isak Melders, förutvarande länsman på Runö, och Elias Schönberg, öns siste svenske silversmed, här haft sin utkomst. Med växlande framgång har man bedrivit fiske bl. a. av ål och med till synes nit och intresse arbetat på det egna jordbruket. För övrigt har i trakten förekommande arbeten tillgripits och brist på sysselsättning har aldrig rått. Särskilt synas duktiga snickare vara efterfrågade. Över huvud taget anses utkomstmöjligheterna vara goda, även om fisket tidvis skulle slå fel. Några kilometer norr om gårdarna ligger Slite

med dess stora cementindustrier, där alltid arbete finnes för duktigt folk.

Just Bogeviden något norr om Tjelders lär vara en av de äldsta och bästa fiskeplatserna på ön. Här fångas särskilt id, vilken tidvis förekommer i stora mängder. Som Gotland i stort sett saknar skärgård är det ont om goda naturliga hamnar. Då sjön ofta går hög, kräves också relativt stora och starkt byggda fiskebåtar. Genom statens försorg har på senare år särskilda fiskehamnar anlagts på åtskilliga orter, exempelvis vid Gnisvärd, Kappelshamn m. fl. ställen, och hit torde fisket med tiden komma att koncentreras.

Enligt uppgift lära i runt tal 500 yrkesfiskare ha sin utkomst på Gotland. Man fiskar främst strömming, men även torsk, lax och ål. Särskilt ålfisket omfattas med intresse av våra runöbor, som med framgång infört och tillämpat nya metoder.

Gotlands lantbruk är delvis mycket gott. De bästa områdena synas vara belägna på öns mitt, speciellt anses trakten kring Roma vara bördig. Jordbruken vid Tjelders, som ingalunda kunna räknas till de bästa, ha dock i år en lovande gröda. Tyvärr missgynnas ön ofta av svår försommartorka. Tack vare det milda klimatet kunna i stort sett samma kulturväxter odlas som i Skåne, men hektarskördarna äro åtskilligt lägre.

Gotland och speciellt staden Visby har en mycket märklig historia. Beläget i centrum av Östersjön har det alltid mer eller mindre haft kännning av händelserna ute i stora världen. Men vi hoppas att den vackra och säregna ön alltid får förbli en lugn tillflyktsort för våra estlandssvenskar, som här sökt skydd i en stormig tid.

grundats i Paschlep by 1865, i Rikull kommun 1866 i Sutlep by 1867 och i Österby by 1868. Lärarna på dessa skolor kunde dock ingen annan svenska än den lokala dialekten. År 1887 indrog riddarskapet sitt understöd till Paschlep seminarium, emedan det stadgades att undervisningsspråket, som varit svenska, på senare år även estniska, nu skulle bli ryska. Seminariet stängdes och de rikssvenska lärarna utvisades. Undervisningsspråket blev nu även i folkskolan ryska. Denna drastiska åtgärd mot minoritetsskolorna inom ryska imperiet vidtogs, då en dansködd prinsessa satt som drottning i S:t Petersburg. Lärare, som genomgått seminariet i Paschlep avträdde frivilligt sina befattningar, emedan de inte kunde förmå sig till att förvandla svenska barn till ryssar. Kommunerna förpliktades att bygga nya skolhus, men lärarbristen var återigen stor. Av kostnadsskäl drog sig ungdomen för att besöka ryska läroverk, och ofta godtog den ryske inspektören personer med föga utbildning, bara de någorlunda kunde ryska. Läraren avlönades av kommunen och valdes av kommunalfullmäk-

tige, som tyvärr ofta nog inte hade något som helst intresse för skol- och bildningsfrågor. Oavsett hur goda betyg sökanden kunde uppvisa, valdes slutligen dock den som började för t. ex. några rubel mindre lön per år. Det har hänt, att en f. d. soldat, som under sin militärtjänstgöring lärt sig ryska, erhöll befattningen före sökanden med betyg. Soldaten begärde blyg lön, ty hans »utbildning» hade ju inte kostat honom någonting. Lönen varierade mellan 100 och 150 rubel pr år. På dessa s. k. val utsattes den sökande ofta för en rent själslig tortyr. Alla hans befintliga och obefintliga fel och brister diskuterades i hans närvaro och läraryrket var inte en spottstyver värt. Skolhusen användes också som bönehus. De flesta skolhus ha t. o. m. tillkommit med tanke på att tjäna som samlingslokal för religiösa möten. S. k. väckelsemöten anordnades i regel ofta. Skolan bestod i vanliga fall av ett medelstort klassrum och av minsta möjliga bostad för läraren.

(Forts. i nästa nr.)

Familjenytt

Förlovade

Herman Kärras

och

Linda Miralda Hallman

Nuckö

Rikull

Stockholm den 20 juli 1946.

ANTON ÅKERBLAD

och

MARTHA FAGERLUND

Rikull

Rikull

Stjärnhov den 22 augusti 1946.

Vigda

GUNNAR MATHIAS ÖSTERBACK

och

MARIA NYHOLM

Södertälje den 7 september 1946.

FÖRLOVNING:

I Stockholm den 10 juli 1946 mellan estlandssvensken *Gunnar Timmerman* från Nuckö och rikssvenskan, fröken *Vera Bolle* från Lidingö.

I Norrköping den 7 juli 1946 mellan estlandssvensken *Oskar Amberman* från Nuckö och estlandssvenskan, fröken *Sofia Nyman* från Nuckö.

I Stockholm den 20 juli 1946 mellan estlandssvensken *Herman Kärras* från Nuckö och estlandssvenskan, fröken *Linda Miralda Hallman* från Rikull.

I Södertörns villastad den 3 augusti 1946 mellan estlandssvensken *Alfred Hallman* från Rikull och estlandssvenskan, fröken *Johanna Kristina Kärras* från Nuckö.

I Norrviken den 17 augusti 1946 mellan rikssvensken *Gustav Lundvall* från Norrviken och estlandssvenskan, fröken *Maria Elvine Kornblom* från Ormsö.

I Stockholm den 1 september 1946 mellan estlandssvensken *Einar Valentin Lindström* från Nuckö och rikssvenskan, fröken *Ulla-Britt Jansson* från Magra.

VIGSEL:

I Kalmar Slottskyrka den 20 april 1946 mellan estlandssvensken *Alfred Rant* från Nuckö och rikssvenskan, fröken *Ingrid Vinell*. Vigseln förrättades av komminister Birger Lindström.

I Söderåkra församlings norra kbfd Kalmar län, mellan rikssvensken, handlanden *David Gullbert Nilsson* från Kroka och estlandssvenskan *Elfrida Johanna Grönlund* från Rågö. Vigseln förrättades av kyrkoherde Gustaf Pontén.

I Brännkyrka församling, Stockholm, den 18 maj 1946 mellan estlandssvensken *Richard Johannes Peedu* från Nuckö och estlandssvenskan, fröken *Agneta Tomsson* från Ormsö. Vigseln förrättades av kyrkoherde Collini.

I Enskede församling, Stockholm, den 2 juni 1946 mellan estlandssvensken *Edvin Ahlberg* från Ormsö och estlandssvenskan, fröken *Maria Landman* från Ormsö. Vigseln förrättades av komminister Elde.

I Brännkyrka församling, Stockholm, den 13 juli 1946 mellan rikssvensken *Karl Arne Nordin* från Njurunda och estlandssvenskan, änkefru *Maria Rönnkvist*, född Mickelin, från Ormsö.

FÖDDA:

John-Evert Sune, född den 19 april 1946 i Stockholm, son till Maria, född Friberg, och Johan Hamberg från Ormsö.

Siv Ingegärd, född den 16 juni 1946 i Lidingö, dotter till Maria, född Bäckman, och Johan Bergström från Ormsö.

Birgitta Alice, född den 25 juni 1946 i Stockholm, dotter till Elfrieda Aurelia, född Bombas, och Helmut Ralf Lebbin från Hapsal.

Evert Johannes, född den 8 juli 1946 i Stockholm, son till Magdalena, född Vikstrand, och Matts Fagerlund från Runö.

Lia Mai, född den 9 juli 1946 i Eskilstuna, dotter till Marta Helena, född Vesterbusch, och Johannes Palundi från Tapa.

Maj-Britt, född den 25 juli 1946 i Stockholm, dotter till Lydia Rosalie, född Berggren, och Oskar Mäele från Korkis.

Ivar Lennart Anatole, född den 27 juli 1946 i Stockholm, son till Irene, född Jürgens, och sjökaptenen Sidney Horst från Reval.

Birgitta Lilian, född den 30 augusti 1946 i Ljusdal, dotter till Svea Linnéa, född Ekebom, och pastor Edvard Johannes Kanna från Hapsal.

DÖDA:

Johannes Blomqvist, född den 5 maj 1889 på Rågö, avled den 12 juli 1946 på Marö.

Änkefru *Birgitta Rönnblom*, född Salin, född den 11 januari 1867 på Ormsö, avled den 15 juli 1946 i Stockholm.

Änkefru *Maria Blomkvist*, född Nordlin, född den 6 juni 1867 på Rågö, avled den 19 juli 1946 på Björkö.

F. d. vicekonsuln *Edvard Valdemar Klaas*, född den 9 november 1884 i Reval, avled den 20 juli 1946 i Stockholm.

Johannes Brun, född den 1 juni 1900 på Nuckö, avled den 21 juli 1946 å Söderby Sjukhus, Uttran.

Eva Hallman, född den 27 september 1855 i Rikull, avled den 23 juli 1946 på Rosenlunds vårdhem, Stockholm.

Johan Jonell, född den 9 mars 1901 på Ormsö,
avled den 10 augusti 1946 i Stockholm.

Fru *Agneta Palmér*, född Fält, född den 2 juni
1921 på Ormsö, avled den 10 augusti 1946 i
Borensberg.

Gertrud Liljebäck, född den 8 september 1872
på Ormsö, avled den 27 augusti 1946 på Ro-
senlunds vårdhem, Stockholm.

Änkefru *Birgitta Aspelin*, född Sjöman, född den
15 juni 1862 på Ormsö, avled den 2 septem-
ber 1946 på Rosenlunds vårdhem, Stockholm.

Mats Tomti, född den 23 juli 1857 på Nuckö,
avled den 23 augusti 1946 i Hällekis.

Vår käre Far

Kristian Stahl

född den 9 augusti 1874

avled lugnt och stilla den 8 september 1946.

Djupt sörjd och saknad av oss,
Syskonbarn, övrig släkt och många vänner.

Min älskade Make
vår käre Fader

Johan Stenholm

född den 7/1 1884
avled den 20/8 1946.

Djupt sörjd och saknad av oss,
släkt och många vänner.

Karlskoga, Stockholm, den 20 aug. 1946.

MARIA
Johan (i Ryssland)
Anders

Så ärligt och modigt Du strävat
För mödorna aldrig Du vek.
Din blick var så öppen och trofast,
Ditt hjärta det kände ej svek.

Mitt allt, min älskade

AGNETA

född Fält

har i dag hastigt gått bort i en ålder av 25
år, i ljusaste minne bevarad, lämnande mig,
mor, syskon, svärföräldrar, svägerskor,
svågrar samt övrig släkt och många vänner
i namnlös sorg och saknad.

Björkliden, Borensberg, den 10 aug. 1946.

ALGOT PALMÉR.

Och därför känns som om sol gått ner,
när detta öga ej strålar mer.

Vår käre Make och Far

Johannes Brun

född den 1/6 1900 på Nuckö
avled den 21/7 1946 å Söderby sjukhus,
Uttran.

Djupt sörjd av
MAKA och BARN,
SLÄKTINGAR och VÄNNER.

*Giv framtidsvärde åt
Edra redskap!*

Nät, Not, Skötar

av prima långfibrig bomull, väl knutna ef-
ter skarpa mått på maskstolparna. Skötar
och nät av utvalt gult egyptiskt garn med
fisklig mjuk styrka. Detta garn krymper
minst och varar längst.

Stort lager - Snabb expedition!

Lundgrens Fiskredskaps-Fabrik
Stockholm St. Telefoner: 10 21 22, 20 10 22
Priskurant gratis